

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",

ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:"

« ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ »

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για τὸ Ἑξωτερικὸ δρ. 20 τὸ χ. ὄνο.

» 10 τὸ ἐξάμηνο

Για τὸ Ἑξωτερικὸ φρ. 25 τὸ χρόνο.

» 15 τὸ ἐξάμηνο.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ μας τὸ ἀποφάσισε ἐπιτέλους ὀριστικὰ νὰ ξεθρονίσῃ τὸν Παλαμᾶ. Ὁ σεβαστὸς ποιητὴς πού ἀφιέρωσε ὅλη του τὴ ζωὴ στὴν ποίηση, δὲ βρῖσκει χάρι μὲρὸς στοὺς νεαροὺς ἢ μισότρυβους κριτικούς πού γιὰ νὰ παρουσιαστούνε γιὰ σοβαροί, στέλπει νὰ φανοῦνε ἀμείλιχτοι. Ἔτσι τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ σπιννάνται τὴν πὺρ τυφλὴ ἄρνηση. Καὶ τόση εἶναι ἡ λύσσα τῶν κριτικῶν πού νὰ μὴ μποροῦνε νὰ ξεχωρίσουνε οὔτε αὐτὸ τὸ πρόσωπο τοῦ ποιητῆ πού ἀποτελεῖ μιὰ ξεχωριστὴ, ἀξιοσεβαστὴ προσωπικότητα ἀνάμεσα στὸν κύκλο μας. Μιὰ ἀπελπισμένη, φλύαρη, δικολαβική, κουραστική, ἐξαντλητικὴ προσπάθεια γιὰ νὰ ποδευχτεῖ πὺρ ὁ Παλαμᾶς δὲν εἶναι κανὼν ποιητῆς. Μὲ ἓνα βαρὺ, σοβαρόφανο ὕψος, καὶ μὲ τὸ ἀνακάτωμα λίγης κακοχωνεμένης Νιτσεϊκῆς φρασεολογίας, ὁ Παλαμᾶς ξεσβύνεται ἀφελέστατα ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν ποιητῶν. Γιὰ νὰ πετύχουμε αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι καμιά ἀνάγκη νὰ ἀναλύσουμε αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ ὅπως θᾶκανε κἀκεῖ ἀνθρώπος πού θᾶθελε νὰ κρίνῃ τὸ ἔργο ἑνὸς συγγραφέα. Τὸ ἔργο του δὲν τὸ κοιτᾶμε καθόλου. Παίρνουμε ἀπλοῦστατα μερικὲς φράσεις τοῦ συγγραφέα ἀπὸ κάποια ἄρθρα του, τίς ξεχωρίζουμε ἀπὸ τὸν κύκλο τους, πού τοὺς δίνει τὸ ξεχωριστὸ νόημα τους, τίς παίζουμε στὰ χέρια μας σὰν τὰ ζῶρια τοῦ ταβλιού, τίς στῆθουμε γιὰ νὰ τίς ἐξαναγκάσουμε νὰ μιᾶς δώσουνε τὸ συμπέρασμα πού ζητοῦμε κ' ἡ κριτικὴ πού σέρεται κουραστική, μονότονη, μ' ἓνα τρόπο πού σοῦ θινεῖ ἀγχορεψὴ δικολάβου σ' ἐπαρχιώτικο εἰρηνοδιεῖο, πῆρε τέλος. Μὲ τὸ Νιτσεϊτικὸ θερινὸ καὶ τὸ ἀποσθεγματικὸ τῆς ὕψος, θὰ τὴν ὑπόγραφε καὶ ὁ Νίτσε. Διὸ στοιχεῖα προπάντων ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ Παλαμᾶ ἀπελκίζουμε τὴν Κριτικὴ. Ἡ Ρητορικὴ κ' ἡ Ζωή. Κακοχωνεμένες, ἀντιγραμμένες ἔννοιες κ' οἱ δύο, πού κούβουνε θέβαια μεγάλῃ ἀλήθεια, μὰ πρέπει νὰ τίς νοιώθῃ κανεὶς κατὰ δάθος καὶ νᾶχει καὶ λίγη καλὴ πίστη γιὰ νὰ θελήσῃ νὰ τίς μεταχειριστεῖ σὰ μέτρο καὶ σὰν κανόνα γιὰ νὰ μετρήσῃ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ. Τοὺς λέτε. «Ἀποδεῖχτε μας πὺρ αὐτὸ τὸ κομμάτι ἀπὸ τὸ τάδε ἔργο πού φαίνεται ρητορικὸ δὲν κλείνει μέσα του

ποίηση». Σωπαίνουνε. Τοὺς λέτε «Δεῖχτε μας πὺρ τὸ τάδε ἔργο δὲν εἶναι βγαλμένο ἀπὸ τὴ ζωὴ, γιὰ νὰ μᾶς φωτίστῃ κ' ἐμᾶς» καὶ πάλι σωπαίνουνε.. Ἡ ἀψηλὴ Κριτικὴ βλέπετε, ξέρει μόνο ἀφορισμούς. Ἡ ἀνάλυση πέφτει δύσκολη καὶ μπορεῖ νὰ σ' ἐκθέσῃ. Κι ὅμως δὲν μποροῦμε νὰ νοιώσουμε πὺρ ἄλλοιῶς μπορεῖ νὰ κρίνῃ ἓνας ποιητῆς. Φανταστῆτε τὸ Γκαίτε νὰ κρίνεται ὄχι ἀπὸ τὰ ἔργα του παρὰ ἀπὸ τὰ γράμματά του πρὸς τοὺς φίλους του, ἢ ἀπὸ τὰ ῥθρα του στὶς ἐφημερίδες. Βέβαια γιὰ βοηθητικὰ μέσα εἶναι καὶ αὐτὰ ἀπαραίτητα, μὰ ἡ βάση μιᾶς κριτικῆς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλη παρὰ αὐτὸ τὸ ἴδιο ἔργο.

Κ Ἦ ὅμως, αὐτοὶ πού δὲν μποροῦνε ἢ δὲ θέλουνε νὰ νοιώσουνε τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ, καὶ κομῶνουνται τάχα, πὺρ θέλουνε καὶ συζήτηση πάνω στὶς γνώμης τους, δὲν εἶχανε παρὰ νὰ ξαναδιαβάσουνε τὰ κριτικὰ ἄρθρα τοῦ συνεργάτη μας Ρήγα Γκόλφη, πού μὲ τὴ μετρημένη γλώσσα πού τὸν χαρακτηρίζει, μίλησε πάντα γιὰ κάθε ποιητικὴ ἐμφάνιση τοῦ Παλαμᾶ. Μίλησε μὲ τὸν τρόπο πού ξέρουνε νὰ μιλοῦνε καὶ γι' αὐτοὺς τοὺς φίλους τους οἱ συνεργάτες τοῦ φύλλου αὐτοῦ. Δίχως νὰ ποζοῦναι τὰ δύνατα σημάδια τῆς τέχνης τοῦ Παλαμᾶ, μὰ καὶ μ' ὅλο θέβαια τὸν ἐπιβαλλόμενο σεβασμὸ πρὸς τὸ ἄτομό του, προσπάθησε νὰ τοποθετήσῃ τὸν Παλαμᾶ στὴ θέση πού τοῦ ἀξίζει. Ἡ ποίηση τοῦ Παλαμᾶ πατριδολάτρεσσα δὲν κάνει ἄλλο παρὰ νὰ συνεχίζει τὴ μακριὰ παράδοση τῆς πατριωτικῆς ποίησης, πού ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Χριστόπουλο καὶ προχωρεῖ μὲ σταθεροὺς σημαντικούς στο Σολωμὸ καὶ στο Βαλαωρίτη, μιὰ ποίηση πατριωτικὴ πού ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἔννοια τῆς στενῆς πατρίδας καὶ σιγὰ σιγὰ πλαταίνεται καὶ βαθαίνει καθὼς δέχεται μέσα στὴν κοίτη τῆς τὰ διάφορα ποτάμια καὶ ποταμάκια τῶν πολυποικίλων ἰδεολογικῶν ρευμάτων πού διαρρέουνε καὶ διαποτίζουνε σήμερα τὸν κόσμον. Μιὰ ποίηση πού δὲν ἀπόμεινε ξένη καὶ ἀσυγκίνητη ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς παγκόσμιας κοινωνικῆς ἐξέλιξης, πού δὲν υποοῦσε νὰ μὴν ἔχει κ' ἐδῶ τὸν ἀντίπαλό της. Κ' ἡ περὶ ὅλην ρητορικὴ τῆς τέχνης τοῦ Παλαμᾶ βρῖσκει τὴν ἱκανοποιητικὴν τῆς ἐξήγησιν στὸ μουσικὸ δοῦλεμα τῶν ποιητικῶν του θεμάτων ὅπως συνηθίζει ὁ Παλαμᾶς, ἐκασομύζοντας τὴ μέθοδο τῶν μεγάλων μουσικῶν πνευμάτων καὶ στὴν ποίηση. Ὅλα αὐτὰ ἀνατινένοντα θὰ υποοῦσε ἡ κριτικὴ νὰ τὰ βρεῖ μέσα στὰ βαθειοστάσια κοιτικὰ ὄρθρα πού σημειώσαμε παρῶντων καὶ πού σίτῃ τὸ βοήζει ἰδιὸς νὰ τὰ νοιώσῃ ὁ ἀντὶς. Κ' ἡ ἀξίωση νὰ κρίνεται τὸ ἔργο ἑνὸς συγγραφέα μὲ τὸ ἔργο ἑνὸς ἄλλου συγγραφέα πού τὸν ἐκπαινεῖ αὐθαίρετα γιὰ τὸ ῥθρα καὶ γιὰ ποιητικὸ γράμμα, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ πού μᾶς προσβάλλεται ἀλάνη καὶ πόθοντα δειννεῖ μὲ παιδιάντην ἀντίπαλον. Κάθε ἔργο ἔχει τὸ νῆμα τῆς ζωῆς καὶ τὴν αὐθεντικότητά του καὶ πρέπει νὰ κρίνεται ὄχι μόνον συγκριτικὰ παρὰ ἀντὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ποίησης πού διαθέτει ὁ ποιητῆς.

Δ Ε θὰ καταπιαστοῦμε καμιά κριτικὴ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Ρώσου δημοσιογράφου Ἀντρέιγιεφ, πού ὁ τηλεγράφος μᾶς ἀνάγγειλε τὸ θάνατό του

ἔδω και λίγες μέρες. Κεῖνο πού θέλουμε μόνο νά τόνισουμε σήμερα στή στήλη αὐτή εἶναι ἡ φανατική πίστη στό ἰδανικό μιᾶς καινούριας ἀνθρωπότητας, πού ἐμπνέει τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου Ρώσου. Ἐνας ἀνεμος ἐπαναστατικῶς περνάει μέσα ἀπὸ ὅλο τὸ ἔργο του καὶ τοῦ δίνει τὸ χαρακτηριστικό του τόνο. Στὸ ὑπέροχο συμβολικό του δῆγμα «Ὁ Τοῖχος» πού δημοσιεύσαμε τίς προάλλες, οἱ λεπτοὶ τῆς σημερινῆς κοινωνίας χτυποῦνε, σπάζουνε, ματώνουνε στὰ στήθια τους πάνω στὸν ἀλλόνητο τοῖχο τῆς ψευτιάς, πού σὰ βράχος θεώρητος τοὺς κλείνει τὸ φῶς καὶ τὴ λευτεριά. Μὰ ὁ συγγραφέας μᾶς δείχνει ὅλη τὴν αἰσιοδοξία τῆς ἐπαναστατικῆς του ψυχῆς, τὴν πίστη σ' ἕνα φωτεινότερο, δικαιοῦτερο μέλλον, σὲ μιὰν ἀνατολὴ μακρινή πού οἱ λεπτοὶ ἐλπίζουνε, πιστεύουνε πὼς θὰ τὴν ἀντικρύσουνε πατώντας ὁ ἕνας πάνω στὸ πτώμα τοῦ ἄλλου ὅσο νὰ φτάσουνε στὴν κορυφὴ τοῦ τοίχου, πάνω σ' ἕνα φριχτὸ σωρὸ πτωμάτων. Ὁχι ἀερολόγος, ὄχι μυστικόπαθος ὀπτασιαστῆς ὥραιοτήτων, ὄχι μικροβιομήχανος τῆς θεωρίας τοῦ πὼς θάποχτήσουμε περισσότερους ἀνὰ γνῶστες, παρὰ προφήτης καὶ πολεμιστῆς ἐπαναστάτης καὶ ἐργάτης κοινωνικῶς ἀκατάβλητος, ἀπὸ τοὺς λιγοστοὺς ἐκείνους, πού ξέρουνε τὸ μυστήριο δίχως νὰ ξεχνοῦνε τίς ὑποχρεώσεις τους πρὸς τὴν τέχνη νὰ γίνονται καὶ ἐργάτες τοῦ Κοινωνικοῦ ἀγαθοῦ. Ὁ θάνατος τὸν ἐβρίσκει στὴ στιγμή τῆς παγκόσμιας δόξας πού στεφανώνει τὸ μέτωπό του. Μὰ ἡ μεγαλειότητα ἱκανοποίηση γιὰ τὴν ἐπαναστατικὴ ψυχὴ τοῦ Ἀντρέιγιεφ, δὲν εἶναι τόσο ὁ παγκόσμιος θαυμασμὸς γιὰ τὸ μεγάλο ἔργο του πού τὸν συνοδεύει στὸν τάφο του, ὅσο ἡ πομπηματοποίηση τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ ἰδανικοῦ γιὰ τὴν πατρίδα του πού ἦτοτε στίς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς του σὰν τὸ ἄξιω στεφάνωμα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς πολυκύμαντης ζωῆς του. Ἄν ἡ παγκόσμια λογοτεχνία χάνει ἕνα ἐξαιρετικὸ ἀντιπρόσωπο, τὸ στρατόπεδο τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἰδέας θρηνητὴ τὴ στέρηση ἑνὸς μεγάλου πολεμιστῆ.

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΓΛΩΣΣΑ

[Τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον, ἂν καὶ γραμμένο στὴν καθαρεύουσα, κάνει ἐξάφρση ὁ «Νουμάς» καὶ τὸ δημοσιεύει, γιὰ τὸ διαφέρο πού παρουσιάζει τὸ θέμα του. Ὁ σεβαστὸς ἐπιστήμονας, πού τόγραψε, καταλαβαίνει ἀληθινὰ τὴ σημασία τοῦ γλωσσικοῦ ἀγῶνα, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ γράφει δημοτικὴ ἀφοῦ μεγάλωσε, ἀναθάρσυνε καὶ γέρασε μὲ τὴ διγλωσσία, μιλώντας δημοτικὴ καὶ γράφοντας καθαρεύουσα. Τ' ἀποτελέσματα τῆς διγλωσσίας αὐτῆς εἶνε καὶ ἡ ἀφορημὴ ὁλῆς τῆς παρακάτω πραγματικῆς ἀλήθειας.]

Ἀπὸ πολλοῦ βασανίζει ὅλους μας τὸ γλωσσικὸν ζήτημα καὶ ἰδίως ἡ ἐπιθυμία νὰ μάθωμεν καὶ γνωρίσωμεν ποία εἶνε ἡ καθιερωμένη καὶ ἐπισήμως ἀναγνωρισμένη Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἢν ὀρίζει καὶ τὸ Σύνταγμα μᾶς, διὰ νὰ συμμορφωθῶμεν! (Ἄρθρον 107.—«Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶνε ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται τὰ πολιτεῖα καὶ τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας τὰ κείμενα» πᾶσα πρὸς παραφθορὰν ταύτης ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται»).

Παραθερίζων ἐφέτος εἰς Σπέτσας ἔσχον τὴν εὐτυχίαν νὰ εἶδω δημοσίως τοιχοκολλημένον τὸ κατωτέρω ἐπίσημον ἔγγραφο, ἐπὶ τῆς θέσιν κειμένου ἑλληνικῆς

νομοθεσίας, ὅπερ παραστέτω ἐκ πιστοτάτης ἀντιγραφῆς:

Ἀριθ. 18

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υπομοίραρχία Σπέτσων

Ἀστυνομικὴ διάταξις

Περὶ χρήσεως δημοσίων λουτρῶν καὶ τηρήσεως τῆς δημοσίας αἰδοῦ

Ἐν Σπέτσαις τῇ 12 Ἰουλίου 1919

Ἡμεῖς ὑπομοίραρχος Χ... Χ..., διοικητῆς τῆς Ὑπομοίραρχίας Σπέτσων ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τ' ἄρθρα 20—26 τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1836 Β. Διατάγματος ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν Γ.Θ.Ο.Ε. νόμον περὶ ἀστυνομίας τοῦ κράτους, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Γ.Φ. Ο.Ζ. ὁμοίου τοῦ 1910 καὶ πρὸς περιφρούρησιν τῆς δημοσίας αἰδοῦ

Διατάσσομεν

1) Ἀπαγορεύομεν τὴν χρῆσιν λουτρῶν κατ' ἅπασαν τὴν παραλείαν τῆς πόλεως μέχρι Μπομπούλου κατεστραμένου ἀνεμομύλου εἰς ἀπίσας τὰς κυρίας, δεσποινίδας, κυρίους καὶ παιδία ἐπιτροπομένων τῶν λουτρῶν τούτων μόνον ἐντὸς τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον κατασκευασμένων πανυφείων.

2) Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς λουνομένους οἱ οὐδὲ ποτε φύλλου νὰ διέρχονται τῶν πανιέρων γυναικῶν καὶ ἀνερῶν τῆς σχετικῆς λουτρομανθείας.

Οἱ παραβάται τῆς παρούσης θὰ καταγγέλλονται εἰς τὸν ἀρμοδίον δικαστικὸν ὁργανὸν καὶ θὰ τιμωρῶνται συμφόνως τοῖς ἀρθροῖς 659 καὶ 697 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, ἡ δὲ ἐκτέλεσις αὐτῆς ἀνατίθεται εἰς τὴν γροφυλακίαν.

Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἀρchetαι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της.

Ὁ Ὑπομοίραρχος

Διοικητῆς τῆς Ὑπομοίραρχίας

(Τ. Σ.)

Χ. Χ. (ὑπογραφή)

Εἶνε «ἀστυνομικὴ διάταξις» ἐπὶ τῶν (καλῶς ἢ κακῶς ἀδιάφορον), θέσιν νόμου, (1) ἀφοῦ μάλιστα οἱ παραβάται αὐτῆς δύνανται νὰ καταδικασθῶσιν εἰς πρόστιμα καὶ κράτησιν. Ὅθεν μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ γλῶσσά της διὰ νὰ τὴν ἔχωμεν ὡς ὑπόδειγμα καὶ ὑπογραμμόν, κατὰ τὸ Σύνταγμα. Καὶ ξένος καθηγητῆς φιλόλογος παρυσυχὸν εἰς τὴν νησὶν μᾶς ἐζήτησεν ἀντίγραφον τῆς διατάξεως διὰ νὰ τὴν ἔχη ὡς πρότυπον κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς νεοελληνικῆς ἐν τῇ χώρᾳ του!

Ἀξίαι ἰδιαίτερας προσοχῆς εἰς τὸ ὑποδειγματικὸν καὶ μνημεῖον αὐτὸ ἐπίσημον ἔγγραφο ἦσαν διὰ τὸν

(*) Εἶνε διηλ. νόμος μὴ ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἀπορρέων ἐκ τῶν ἀναφερομένων ἀρθρῶν τοῦ Π. Ν. καὶ τοῦ ἐπὶ Βασιλοκρατίας 1836 Β. Δ. ἀπὸ πρὸς προβλέπουσι ποινὰς κατὰ τῶν παραβαινόντων ἀστυνομικὰς διατάξεις.

Ἄν τώρα, καίτοι τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Συντάγματος προβλέπει ὅτι: «οὐδεμία ποινὴ ἐπιβάλλεται ἀνερῶν νόμου ὁρίζοντος προηγουμένως αὐτήν», αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ἀρύνονται εἰδος νομοθετικῆς δυνάμεως ἐκ τοῦ ἀρθροῦ ἐκείνου καὶ ἐκδίδουσι διατάξεις συναπαγομένους ποινὰς. τοῦτο εἶνε ζήτημα ὃχι τοῦ παρόντος καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐξετασθῇ κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος πρὸς πρῶτην πάσης ὑπερβασίας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.